

ΕΥΘΥΜΙΟΣ Β. ΑΝΤΩΝΑΡΟΣ

(26.12.1915 - 11.8.1995)

Α' ΒΙΟΣ - ΔΡΑΣΙΣ

*«Καὶ νοερῆς ἄφθεγκτα Λατινίδος ὄργια Μούσης
 "Ἀζετο παπταίνων Ἀπολήμιος ὄντινα μύστην
 Αὔσονις ἀρρήτου σοφίης ἐθρέφατο Σειρήν».*

Ἐπίγραμμα εἰς Ἀπουλήμιον Μαδούριον (125-180 μ.Χ.)

Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἰδίᾳ ὁ Τομεὺς Κλασσικῆς Φιλολογίας θρηνεῖ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Διατελέσαντος Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Α' Ἰδρυματικῆς ἑδρας τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας (1976-1983) Εὐθυμίου Βασιλείου Ἀντωνάρου (1915-1995). Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐν λόγῳ Καθηγητοῦ συνετελέεσθη ἡ εἰς Ἀδην κἀθοδος ἀπάντων τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον διατελεσάντων Ὑφηγητῶν καὶ Καθηγητῶν τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς τοῦ Θεοφάνους Ἀ. Κακριδῆ (1869-1929), τοῦ Ἑρρίκου Ἀ. Σκάσση (1884-1977), τοῦ Λουῆ-ζου Α. Λουῆζιδου (1912-1982), τοῦ Πέτρου Αἰ. Κολακλίδου (1920-1985), τοῦ Χρίστου Κ. Καπνουκάγια (1900-1991), τοῦ Κωνσταντίνου Ν. Ἡλιοπούλου (1911-1993) καὶ τοῦ Εὐθυμίου Β. Ἀντωνάρου (1915-1995).

* Ὁ παρὼν Ἐπικήδειος Λόγος, κατόπιν ἀναθέσεως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Τμήματος Φιλολογίας καὶ Καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας κ. Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτου, ἐξεφωνήθη τὴν 16.8.1995 εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τὸν Ἀγίων Θεοδώρων τοῦ Α' Νεκροταφείου, παρουσίᾳ τῶν Πανεπιστημιακῶν Ἀρχῶν, Καθηγητῶν, φοιτητῶν καὶ πλήθους κόσμου. Κατὰ τὸν Ὀμότιμον Καθηγητὴν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Θησέα Στ. Τζαννετάτον, ἡ Νεκρολογία διεκρίθη διὰ «τὸν λαμπρὸν ἐλληνικὸν καὶ λατινικὸν λόγον». Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐκφράζονται εὐχαριστίαι πρὸς τὸν ἐκλ. Ἐπίκουρον Καθηγητὴν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεράσιμον Γ. Ζώραν διὰ τὴν παροχὴν στοιχείων σχετικῶν μετὰ τὴν Β' ἐκλογὴν (1908) τοῦ Καθηγητοῦ Ε. Β. Ἀντωνάρου.

Ὁ Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος ἐγεννήθη εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν 26.12.1915, καταγόμενος ἐκ Λακωνῶν γονέων. Τὴν Στοιχειώδη καὶ τὴν Μέσην Παιδείαν ἀπεπεράτωσεν εἰς τὴν γενέτειράν του καὶ κατόπιν ἐφοίτησεν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀρροστεύσας κατὰ τὰς τμηματικὰς ἐξετάσεις τοῦ Β' ἔτους, ἀπαλλαγεῖς διὰ τοῦτο τῆς καταβολῆς τῶν τελῶν ἐγγραφῆς. Διακατεχόμενος ὑπὸ ἐνθέρμου ζήλου διὰ τὰ Λατινικὰ Γράμματα ἤρχισε καλλιεργῶν ταῦτα καθ' ἅπαντα τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεώς του, διατηρῶν συγχρόνως καὶ ἀρίστas ἐπιστημονικὰς σχέσεις μετὰ τῶν πανεπιστημιακῶν του διδασκάλων καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῶν Λατινιστῶν Καθηγητῶν Ἑρρίκου Ἀ. Σκάσση καὶ Χρίστου Κ. Καπνουκάγια. Μετὰ τὴν λήψιν τοῦ πτυχίου του διωρίσθη καὶ ὑπηρέτησεν ὡς φιλόλογος καθηγητὴς εἰς Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, προαχθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ. Ἡ συνεχὴς περὶ τὰ Λατινικὰ Γράμματα ἐνασχόλησις καὶ μελέτη παρέσχεν εἰς τὸν Εὐθύμιον Β. Ἀντώναρον τὴν δυνατότητα τῆς ἐγκρατοῦς μαθήσεως καὶ χρήσεως τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ λατινικοῦ λόγου, γεγονὸς τὸ ὁποῖον τὸν καθιέρωσεν ἔκτοτε εἰς τοὺς πανεπιστημιακοὺς κύκλους κατὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν του σταδιοδρομίαν.

Ἔλαβε τὸ Διδακτορικὸν του Δίπλωμα τὸ 1952 μὲ βαθμὸν ἀρίστα, κατόπιν ὑποβολῆς τῆς οἰκείας πρὸς τοῦτο διατριβῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Μελέται περὶ τὸν Ἀπουλήιον». (Εἰσηγητὴς ὁ Καθηγητὴς Ἑρρίκος Ἀ. Σκάσσης). Ἀκολούθως τὸ 1953 ἔτυχεν ὑποτροφίας τῆς Ἱταλικῆς Κυβερνήσεως καὶ λαβὼν ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν μετέβη εἰς τὴν Ἱταλίαν, ἐνθα ἐνεγράφη καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης, ὅπου ἠκροάσθη διαπρεπῶν Καθηγητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τοῦ Λατινιστοῦ E. Paratore. Παραλλήλως παρηκολούθησε μαθήματα εἰς τὸ Γρηγοριανὸν Πανεπιστήμιον (Universitas Gregoriana), ὅπου, ὡς γνωστόν, ἡ διδασκαλία ἐγίνετο εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν. Εἰς τὸ ἐνλόγῳ Πανεπιστήμιον παρηκολούθησε μαθήματα κυρίως εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν τῶν Λατινικῶν Γραμμάτων (Schola Superior Litterarum Latinarum). Ἐπίσης τὸ 1953 ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Περούτζιας ἔλαβε Δίπλωμα Ἀνωτάτων Σπουδῶν εἰς τὴν Γλῶσσαν, τὴν Φιλολογίαν, τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Τέχνην τῆς Ἱταλίας.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν εἰς Ἱταλίαν σπουδῶν του ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ 1963 ὑπέβαλε πρὸς κρίσιν τὴν ἐπὶ Ὑφηγεσίᾳ διατριβὴν του, λατινιστί, ὑπὸ τὸν τίτλον «Quaestiones Lucretianae» (Εἰσηγητὴς ὁ Καθηγητὴς Στυλιανὸς Γ. Κορρές (1910-1989) καὶ ἐξελέγη Ὑφηγητὴς τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας. Μετὰ τὴν Μεταπολίτευσιν τοῦ 1974 ἐξελέγη, διὰ πρώτην φορὰν τὸ 1976, Τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Α' Ἑδρας τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας, ἐπανακριθεὶς ὑπὸ τῆς τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀμοτίμων Καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἑρρίκου Ἀ. Σκάσση, Ἰωάννου

Ν. Θεοδωρακοπούλου (1900-1981) καὶ Ἰωάννου Σ. Παπασταύρου (1893-1978), τὸ δὲ 1980 διὰ δευτέραν φοράν, ἐπαναξελέγη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἐπανακριθεὶς ὑπὸ νέας τριμελοῦς Ἐπιτροπείας ἐκ τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἰωάννου Ν. Θεοδωρακοπούλου, Γεωργίου Θ. Ζώρα (1908-1982) καὶ Θησέως Στ. Τζαννετάτου (1908-) καὶ ἐδίδαξε μέχρι τοῦ ἔτους 1983, ὁπότε ἀπεχώρησε, καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου ἡλικίας. (Σημ. Ὁ Καθηγητὴς Θ. Στ. Τζαννετάτος ἠρνήθη ψῆφον, διότι κατ' αὐτὸν δὲν ἐτηρήθη ἡ κατὰ τὸν Ὁργανισμόν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τοῦ 1932 νόμιμος διαδικασία ἐκλογῆς, ἥτοι προκήρυξις θέσεως καὶ ὑποβολὴ νέας ὑποψηφιότητος).

Ὁ Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος πλὴν τῶν ἐλληνιστὶ συντεταγμένων ἔργων του, ἔγραψε καὶ ἄλλας μελέτας κυρίως λατινιστί. Τὸ 1978 ἐξεφώνησεν εἰς τὴν Μεγάλῃν Αἴθουσαν Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸν Πανηγυρικὸν Λόγον διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐπέτειον τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, δημοσιευθέντα εἰς τοὺς Ἐπισήμους Λόγους τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Πάντα τὰ ὡς ἄνω συγγράμματα αὐτὰ ἔτυχον εὐμενῶν κρίσεων εἰς τὰ λατινιστὶ συντασσόμενα ξένα περιοδικὰ *Latinitas*, *Melissa*, *Vox Latina*, ὡς καὶ εἰς τὸ *Latin Teaching*, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς ἀντίστοιχα ἐλληνικά, ὡς *Πλάτων*, *Παρνασσὸς* καὶ *Νέα Ἑστία*. Προσθετέον ὅτι τὴν κλασσικὴν του παιδείαν συνεπλήρωνε καὶ ἡ μουσικὴ τοιαύτη, ἀσχολουμένου μὲ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μελέτην τοῦ βιολιοῦ. Ὁ Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος ἐξεπλήρωσε καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεις του, πολεμήσας ὡς ἑφεδρὸς Ἀνθυπολοχαγός, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ Πολέμου 1940-41, τραυματισθεὶς καὶ τιμηθεὶς ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ διὰ στρατιωτικῶν μεταλλίων.

Ὁ Καθηγητὴς Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος διεκρίνετο διὰ τὸ ἥρεμον καὶ φιλόσοφον πνεῦμα, τὴν εὐπροσέγγορον ὁμιλητικότητά του, τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας του καὶ τὸ ἀκριβολόγον τοῦ ὅφους του. Προσωπικῶς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ τὸν γνωρίσω τὸ 1965, ὅτε ὡς ἄμιστος Ὑφηγητὴς ἐδίδασκε λατινιστὶ μίαν φοράν τὴν ἐβδομάδα, εἰς τὴν Αἴθουσαν Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι (1849-1941), ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου φοιτητῶν, συνδεθεὶς ἑκτοτε μετ' αὐτοῦ διὰ τριακονταετοῦς φιλίας. Ὁ Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος ἐγνώριζεν εἰς τὸν βίον του νὰ μάχεται καὶ νὰ ὑπομένῃ, διότι ἐπίστευεν ἀσφαλῶς ὅτι ὅσον περισσότερον ἐβράδυνεν ἡ ὥρα τῆς δικαιοσύνης του, τόσον βαθύτερον ἐρρίζωνεν ἡ δάφνη τῆς ἀξίας του, προτιμῶν νὰ πίνῃ μόνος πάντοτε τὸ κώνειον τῆς ἀδικίας, γνωρίζων ὁ ἴδιος καλῶς τὴν πικρίαν τῆς ἠθικῆς του νικηφορίας. Ὁ Εὐθύμιος Β. Ἀντώναρος, καίτοι ἀδικούμενος, ἐδικαίωνε καὶ δικαίωνων ἀντεδίδει πρὸς τὴν ἀδικίαν.

Διὰ τὸν ἀοίδιμον Καθηγητὴν Εὐθύμιον Β. Ἀντώναρον ἀντιστοιχεῖ τό, κατὰ τινα παραλλαγήν, ἐπίγραμμα, τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ρωμαῖον ἐπικὸν ποιητὴν Γναῖον Ναῖβιον (270-204 π.Χ.) διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

«Inmortales mortales si foret fas flere,
 flere divae Camenae Naevium poetam.
 Itaque postquam est Orchi traditus thesauro,
 Obliti sunt Romae loquier lingua Latina».

Ἦτοι:

«Ἐὰν οἱ ἀθάνατοι θὰ ἦτο ὅσιον νὰ κλαίουν τοὺς θνητούς,
 θὰ ἐκλαιον αἱ θεῖαι Μοῦσαι τὸν ποιητὴν Ναίβιον.
 Ὅθεν, ἀφοῦ παρεδόθη εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Ἀδου,
 ἐλησμόνησαν εἰς τὴν Ρώμην νὰ ὁμιλοῦν τὴν λατινικὴν γλῶσσαν».

Συνεπῶς: (μετὰ τινα παραλλαγὴν).

«Post mortem Professoris Euthymii B. Antonari,
 obliti sunt Athenis loquier lingua Latina».

Ἦτοι:

«Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καθηγητοῦ Εὐθυμίου Β. Ἀντωνάρου,
 ἐλησμόνησαν εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ ὁμιλοῦν τὴν λατινικὴν γλῶσσαν».

Dilectissime et venerabilime Praeceptor, societas Professorum et studiosorum Almae Scholae Litterarum et Scientiarum Humanarum Universitatis Atheniensis advenit ibidem reddere tibi, ab pectore, ultimi salutem. Fuisti Demosthenes Graeciae recentioris, sicut alienigenae Professores dixerunt, et si tota Graecia una cum voce loqueretur hoc diceret. Nunc requiescis in pace. Terram Atticam levem in sempiternitate habeas!

Ἦτοι:

Ἀγαπητότατε καὶ λίαν σεβαστὲ Διδάσκαλε, ἡ κοινωνία τῶν Καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Τροφῆς Σχολῆς τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν προσῆλθεν ἐδῶ διὰ νὰ σοῦ ἀποδώσῃ, ἐκ βάθους καρδίας, τὸν ὕστατον χαιρετισμόν. Ὑπῆρξες ὁ Δημοσθένης τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, ὡς ἄλλοεθνεῖς Καθηγται εἶπον, καὶ ἐὰν σύμπασα ἡ Ἑλλάς διὰ μιᾶς φωνῆς ὠμίλει αὐτὸ θὰ ἔλεγε. Νῦν ἀναπαύεσαι ἐν εἰρήνῃ. Τὴν ἀττικὴν γῆν ἐλαφρὰν εἰς τὴν αἰωνιότητα ὡς ἔχῃς!

Β' ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

(1952—1992)

1. Μελέται περὶ τὸν Ἀπουλήιον. Ἐν Ἀθήναις 1952, σσ. 128 (δ.δ.).
 2. Ἡ γνησιότης τοῦ «Pro M. Marcello» Λόγου τοῦ Κικέρωνος. Ἐν Ἀθήναις 1958, σσ. 170.
 3. Quaestiones Lucretianae (I). Athenis MCMLVIII, pp. 30 (δ. ὑφ.). (Λατινιστί).
 4. Ἡ γνησιότης τοῦ «Pro M. Marcello» Λόγου τοῦ Κικέρωνος. (Συμπλήρωμα). Ἐν Ἀθήναις 1958, σσ. 24.
 5. Περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ Λουκρητίου. (Ἰδιάζουσα χρῆσις τοῦ ῥήματος παρὰ Λουκρητίῳ). Ἐν Ἀθήναις 1958, σσ. 48.
 6. Quaestiones Lucretianae (II). Athenis MCMLX, pp. 31. (Λατινιστί).
 7. Erat Italia tum plena Graecarum artium ac disciplinarum. Athenis MCMLX, pp. 15. (Λατινιστί).
 8. Vergili poemata Catullum passim redolent. Athenis MCMLX, pp. 10. (Λατινιστί).
 9. Quantum Catullus apud Horatium valuerit. Quid elegiaci poetae Catullo debeant. Athenis MCMLXIV, pp. 55. (Λατινιστί).
 10. Quid Ovidius e Catullo libaverit. Athenis MCMLXIV, pp. 24. (Λατινιστί).
 11. Catullus et Appendix Vergiliana (I) Athenis. MCMLXIV, pp. 16. (Λατινιστί).
 12. Ἑρρῆκος Ἀντ. Σκάσσης (1884-1977), ἐν ΕΕΦΣΠΑ, 26 (1977-1978) 554-576. [Ἀθήναι 1979]. (Νεκρολογία). (Ἀνάτυπον).
 13. Δίκαιος τῶν Νεοελλήνων Ἑπαινος, ἐν ΕΑΠΑ, 23 (1978-1979) 63-99. Ἀθήναι 1980]. (Ἀνάτυπον).
 14. Catullus et Appendix Vergiliana (II). Athenis MCMLXXXIV, pp. 20. (Λατινιστί).
 15. Vergilius et Aegaeum mare. Athenis MCMXC, pp. 32. (Λατινιστί).
 16. Catullus et poetae post Augusti aetatem. Athenis MCMXCII, pp. 36. (Λατινιστί).
 17. De humanitate et de cultu. (Πρακτικὰ ΣΤ' διεθνοῦς Συνεδρίου Latinitatis vivae. Durham Ἀγγλίας. [Αὔγ. 1985]. Ὑπὸ ἐκτύπωσιν. (Λατινιστί).
- [Πρβλ.: Ὑπομνήματα τοῦ συγγραφέως, I πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν (1965) καὶ II πρὸς τὴν Ἀναδημίαν Ἀθηνῶν (1993).